

੨੫।। Feb 96.

## ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ

ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹੋਗਾ-ਫੇਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ 'ਤੇ ਖਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘਾਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਗੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ।

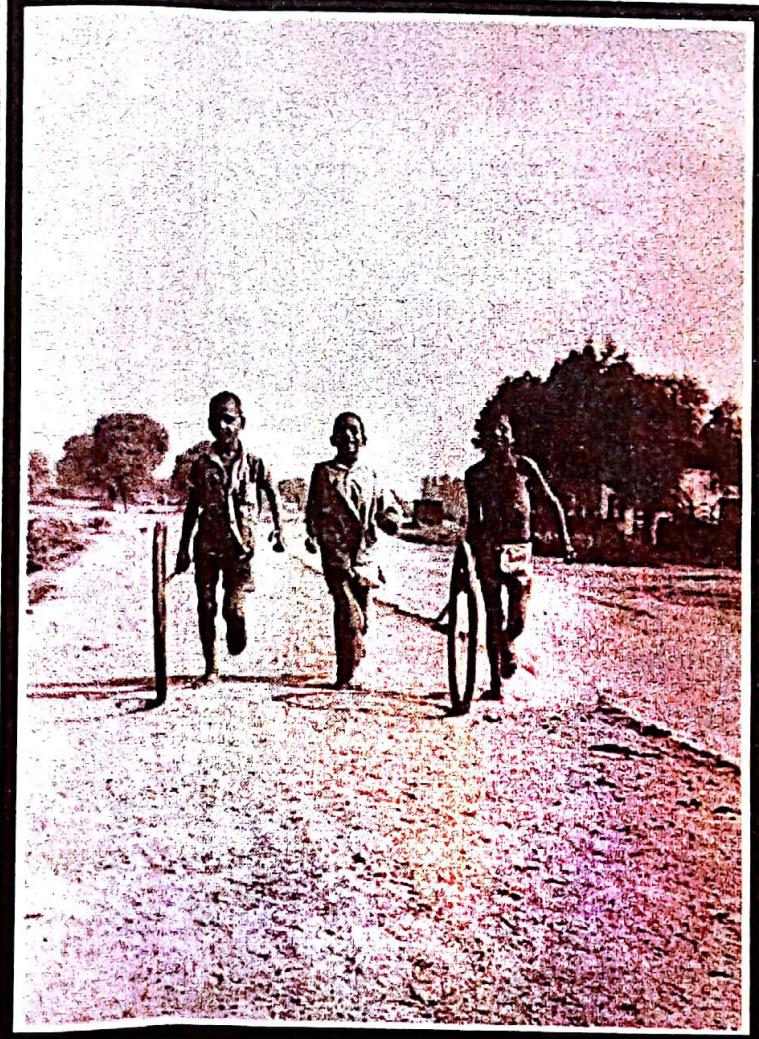
ਇਹ ਖਬਰ ਕਰਨਾ ਟਕ ਸੂਬੇ ਦੀ ਹੈ। ਖਬਰ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ ਕਿ 'ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਘਪਲਾ ਵੱਡਿਆ'। ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਤਰੀ ਸੜਕ ਤੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਸਕੂਲ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਦਰੱਖਤ ਥੱਲੇ ਬਿਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਠੰਡ ਨਾਲ ਠੁੰਠੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ਾ ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਹੋਰ ਤਫ਼ਤੀਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਬਾਹਰ ਆਈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਲਈ ਆਇਆ ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡ ਨਿਗਰਾਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਸੂਦ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਜੇਕਰ ਉਸ ਸੜਕ ਤੋਂ ਨਾ ਲੰਘਦਾ ਜਾਂ ਉਹਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਨਾ ਪੇਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਦੇ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਸੀ।

ਇਥੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਿੱਛ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਥੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੱਡੇ ਠੰਡ ਵਿਚ ਰੜ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸਨ? ਇਹ ਕਿਹੜੇ ਦੇਣਾ ਕਾਢੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਸਭ ਕੁੱਝ ਪੁਟਾਲਾ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਹ ਵੇਣਾਂ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪੰਚ ਸਰਪੰਚ ਵੀ ਚੁਣਦੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ

ਵਿਚ ਦਾਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ? ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਵਰਕਰ ਇਹ ਦਾਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ਉਹ ਕਰਦੇ ਵੀ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੰਖੇਗੇ ਹੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਖੇਡ ਕਹਿ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਫੜ੍ਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਦੇਖਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਸਰਦਾਇਕ ਰਹੇ ਉਥੇ ਵਲੋਂ ਆਇਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਚੇਤਨਾ ਮੰਚ ਉਸੇਂ ਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਉਹ ਹੱਕ ਲੈਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼

## ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਬੁਲਬੁਲ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਗਾਮ ਪਹਿਰੇਦਾਰੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਤਲੀ ਦੱਸੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋਕ ਆਵਾਜ਼ ਉੱਚੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।



'ਜਿਊਣ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਸਲੀਕਾ ਹੈ' ਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ ਵੇਟ/ਅਜੇ ਬਲਾ

## ਕੀ ਭਾਰਤ ਮਹਾਨ ਹੈ

ਟੀ.ਵੀ. ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਇਸਤਰਿਹਾਰਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਜਦੋਂ 'ਭਾਰਤ ਸਾਡਾ ਮਹਾਨ' ਵਰਗੇ ਦਿੱਤ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਿਖਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਕੁੱਝ ਸੇਰਣਾ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਾਕਦੀ ਹੀ ਮਹਾਨ ਹੈ? ਕੀ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ? ਇਹਦਾ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਜਵਾਬ ਮਨਫ਼ੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇੱਤਤ ਤੇ ਮਾਣ ਜਿੱਥੇ ਉਸਦੀ ਅਧਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਜੇਕਰ ਆਰਥਕਤਾ ਦੀ ਹੀ ਲੇ ਲਈ ਦੇ

ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਬੱਚਾ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ 1000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਬੋਡ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਬੋਡੇ ਕੀਤੇ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 5

ਤੋਂ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਦੋ ਕੋਰੜ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ, ਖੇਡਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ 12-12 ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਟਾਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਥੇ ਕੋਈ ਮਹਾਨਤਾ ਨਹੀਂ।

ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਬਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਬੋਂਦੇਜ਼ ਕਾਂਡ, ਕਦੀ ਹਵਾਲਾ ਕਾਂਡ, ਕਦੀ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਘੁਟਾਲਾ, 1600 ਪਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ 50-70 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆਂ ਭਰਤੀ ਲਈ ਵਸੂਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਰੱਦ ਕਰਨੀ ਪਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਵਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਗਿਣਦੇ ਜਾਂਦੀਏ ਤਾਂ ਅਣਿਗਿਣਤ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਦਫ਼ਰ ਦਾ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਮੰਨ ਸ਼ੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਕੋਈ ਮਹਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਠੋਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਚੁੱਪ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਾਂਗ ਜੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸਹਿਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਵੇਖੀ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ ਕਦੀ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ।

## ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦੀ ਹੱਦ

ਕਲਪਨਾਬ ਰਾਏ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਰਾਗ ਚੁੱਕਿਆ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੰਤਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਘੱਪਲੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬੜੇ ਸੰਜੀਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁੰਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਡਾ ਐਕਟ ਥੱਲੇ ਸੀਖਾਂ ਪਿਛੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਾਉਂ ਇਥਰਾਹੀਮ ਨੂੰ, ਜੋ ਬੰਦ ਧਮਕਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋ ਤੇ ਅਪਣਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਵੱਡਾ ਖੱਸ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਇਕ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਕਲਪਨਾਬ ਰਾਏ ਦੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਆਈ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵੈਂਡ ਵਿਚ ਖਲੋਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਦੋ ਪੱਧਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚਮਚਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹੱਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨੇ ਕੋਈ ਜੰਗ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ 90 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ' ਹੁਣ 90 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਟਿੱਚ ਸਮਝਣਗੇ? ਇਹ ਹੁਣ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਬਣ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਮੰਡਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।